

Lo Somatenent

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XII

Reus Dijous 18 de Febrer de 1897

Núm. 3.196

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes.	Pias.	3/50
6 mesos.		1/50
1 any.		1/25
Extranjer y Ultramar		1/25
Annua, a preus convencionals.		

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, 7 (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en las principals llibrerias d'aquesta ciutat y de fora. En Barcelona, litografia Mallofré, plassa Sant Jaume, 7. No s' retornan los originals encara que no s' publiquin.

CENTRO VITICOLA DEL VALLÈS GRANS CRIADERS DE CEPES AMERICANS E HISPANO-AMERICANS

EN Montmeló, Parets, Montornés y Moncada

25 hectàrees de Plantacions

VIUDA Y NEBOT DE ANTON DELMAS

Propietaris viticultors, provehidors dels principals Centres, comarcas agricolas, viviers oncats y particulars del Extranjer, Peninsula y Balears, premiats ab gran diploma de mèrit en lo Concurs vitivinicola de Badalona de 1892. Representació en totas las provin-cias d' Espanya.

Demànis lo Catàlech General núm. 9 de 1896-1897. Empelts.—Barbats.—Estacas.—Seleccions perfectas.—Autenticitat garantidas.—Pera telegramas. ANTON DELMAS, Barcelona

V. Y NEBOT DE ANTON DELMAS

DIRECCIÓ GENERAL Ponent, 61, Barcelona

SUB DIRECCIÓ Mar, 46, Valencia

REPRESENTANT EN LA PROVINCIA DE TARRAGONA Pere Fabregas, carrer S. Joan, 28 primer.—Reus.

SE REFRATA

TOTS LOS DIAS, FESTIUS Y LOS LABORABLES A PE-NICIO.

NOVAS FOTOGRAFIAS EN CO-LORS.

TORRES. FOTOGRAFO

OPERA tots LOS DIUMENGES.

Passaig de Mata, 12, REUS

Dias de despaig tots los festius.

Lo cop d' efecte de Grecia ha obligat a buscar d' una manera necessaria la solució, que, completa ó no, sempre será molt millor pera ls ardis candiotas que la continuació d' aquest vergonyós *statu quo*. Aixís si s' verifica la incorporació de la isla al Regne Grech, com si s' arriba a la constitució d' un protectorat grech europeu sobre la isla, quedant de governador d' ella un príncep grech, com sembla que s' pensa en alguns circols diplomàtics. Creta avansa en son camí de las reivindicacions nacionals. La seva sumissió al poder turch no pot ja durar gayre, y si be Grecia ha suscitat un perill gravíssim d' una confagració europea, al salvar los interessos helénichs y fer donar un pas tan gran cap a la desgraciada isla de las cent ciutats ha obrat no solzament en profit de sos interessos propis, sino en los de la civilitació en general y dels ideals nacionalistas, quina implantació es constantment necessaria per tot arreu, si te d' avançar aquesta.

aquestas *defensas accessorias*, com las anomenan los tractats de fortificació, tarán més difícil l' avens de las tropas.

Lo terreno també oposará no pochi obstacles. La serie de rius, de curs paralél, que tallan de Sur a Nort aquella terra desde las montanyas del Sungay fins lo mar, constituirán una serie de passos difícils, en los que l' enemich haurá acumulat obras y gent; en la part plana, la terra, apesar de no ser estació plujosa la present y encarque no s' tracta de camps de palay (arrós), constituirá un fangar de cruza fatigós pera ls homes, més encare pera ls cavalls é impossible pera la artilleria, quals pessas poden quedar atascadas. Y en terrenos elevats, lo bosch tropical, més enmaranyat que á Cuba, ó cogonals en que l' herba té mes altura que un home.

La empresa, donchs, resulta digna de las armas espanyolas, sino per la qualitat del enemich; per lo número d' aquest y per las condicions en que s' troba.

Per descripcions que donarem fa temps, se veu que la provincia de Cavite es abordable sols per lo mar; per l' espay de terra que existeix entre la costa (bahia de Manila) y la laguna de Bay; per lo que separa aquesta de la de Taal ó Bombon, y per lo que queda entre la última y la costa occidental de Luzón.

Lo general Polavieja ha iniciat l' avens per tots estos punts, sens dubte pera obligar als rebeldes á acudir a tots ells, debilitant aquell per ahont potser donguin las tropas lleals l' atac decisiu.

Per Paranaque y sobre Bacoor marxa desde la provincia de Manila lo general Galbis ab una forta brigada de las tres armas (uns 8,900 homes), en combinació, probablement, ab la escuadra per ésser l' avens paralél a la costa (al menos en son primer trajecte).

La laguna de Bay, en comunicació ab Manila per lo rin Pasig, constitueix la base d' operacions de la primera y segona brigada de la divisió Lachambre.

Aquest general, ab la segona de ditas brigadas (general Marina), desde Binán ó Viñang, en la citada laguna, se dirigeix sobre Pérez Dasmariñas, la tallar tal vegada la comunicació entre Imus y Silang. Porta uns 6,000 homes.

La primera brigada (general Cornel, 5,000 homes) sortia de Calamba (també en la Laguna de Bay), marxant envers Silang. Totas aquestas forsas, ab las que perteneixen al cuartel general de la divisió, suman uns 20,000 homes, als que hi ha que afegir la brigada Jaramillo (2,500 homes), que desde l' altra banda de la laguna de Taal adelantá ja fins Bayunyan, amenant cubrir las alturas de Sungay.

També en lo campament de Dehalican, junt alisme de Noveleta, s' hi troba la intanteria de Marina y otras forsas, que procurarán contenir en las posicions immediatas als rebeldes que las ocupan.

Las operaciones á Cavite

Millor dit está aixís que no «L' atach á Cavite», puig en termes militars aixó sembla que embolica la idea d' acomesa contra una plassa forta, camp atrinxerat ó posició dominada per l' enemich. En lo curs d' eixas operacions hi haurá alguns d' aquestos atachs; al total d' ells, als moviments estratègichs que ls han de preparar y als tàctichs que constituirán sa execució, s' ha de donar, en conjunt, diu *La Época*, lo nom de «operacions á Cavite».

La provincia d' aquest nom tota ella está avuy en armas; alguns calculan que hi haurá uns 70.000 insurrectes; pero provistos de fusells; lo que més, creu que no passarán de 20.000 los qui hagi. De totas maneres, no son despreciables 50.000 *taos* ab llansas y bolos, que poden prestar als altres multitud de serveys auxiliars, y además substituhir als que cayguin morts y ferits, de tal modo que no disminueixi en lo combat la xifra dels qui fan foch. Cada poble, además, será una fortalesa, ab obras en las que s' hi combinan los antics procediments malayos de fortificació, qual tipo es la *cotta* (reducte casi sempre rectangular, de tronchs de palma brava y otras fustas secas, y revestit de terra), ab lo que l' servey en nostras filas ensenyá á molts cavitenys y ab l' aussili que, segons se diu, los hi presta algú més iluistrat. Los convents, de forta mamposteria, los hi serveixen, segurament, de reductes de seguritat, en aqueixas obras.

Y ls fossos secs ó inundats, los pons de tirador y de llob, las alambradas, las frisas, (alli de canya bambú), los abrojes artificials y naturals y las minas y fogatas pedreras ó torpedos terrestres, més temibles encare si posseheixen dinamita ls insurrectes, totas

SECCIO DOCTRINAL

Los cretenses y regionalisme

La cuestió universal de las nacionalitats se presenta en aquets moments á la hermosa isla de Creta, baix un bonich aspecte. La causa dels candiotas está próxima á triomfar, gracias als esforços de sos germans de Grecia. Las aspiracions del poble grech han sigut al fi interpretadas per lo Rey y son govern; y l' acte d' enviar á la isla algunas forsas de mar y de terra, mandadas per dos prínceps de la Casa Real grega, si per una part ha excitat lo major entusiasme en lo poble helénich, que s' ha sentit més ont que may á son soberá, per altra contribuix notablement á precipitar la solució d' una cuestió com la de Creta, que ls interessos contraposats de las grans potencias europeas anavan allargant indefinidament, mentres proseguian las matansas de cristiáns y de turchs en permanents revolatas.

Grecia ha donat un pas atrevit, l' únich que podia fer acabar d' una manera ó altra la situació per demés extranya de la oprimida isla helénica. La política de prudencia adoptada per Europa no evitava ni las matansas ni ls incendis. Ab molts consells al Sultá y molts conferencias dels embaixadors no s' arribava á una pacificació efectiva de la isla. La vida ordenada hi era impossible; los cristiáns no lliensats al camp no deixavan may d' ésser amenassats per la furia turca. La guerra de religió y de rassa hi era permanent, sense que s' ovirés sisquera un terme racional al conflicte que tenían interés en no resoldre las ambicions de Russia y d' Inglaterra.

Aqueixa es la situació al comensar les operacions y lo que pot traslluhir del plàn discorrit per lo general Polavieja. Pot dirse que alló es la guerra en gran, tant, que desde l de Somorrostro no s' ha presentat pera l' exèrcit espanyol cap problema tàctic de tanta importància. Es de creure que l' ilustre general ho desarrol·larà ab la calma y ab l' aplom que l' caracterisan, encàrque s' concertin aquí y allí contra ell totes las impaciències. L' avans han de ferho las tropas sobre segur, poch menos que a la «zapata». Y així l' enemich no tindrà salvació.

Pero una imprudència, un excés de valentia per part de las tropas, podria tenir dolorosas conseqüències.

Esperém, donchs, com espera tot Espanya avuy, ab ausietat patriòtica y la esperansa posada en los talents del general en jefe, en la pericia dels que l' secundan y de sos quèfes y oficials y en l' indomable valor de nostres soldats.

(De La Vanguardia.)

Josephine Huguet

Aquesta celebrada y aplaudida diva catalana, que com saben nostres lectors se troba actualment a Odessa (Russia) ha obtingut en lo Teatre Municipal de tan important ciutat, aquells mateixos aplaudiments que son en ella costum setirlos, fins dels públics més exigents.

Verdadera estrella de la escena lírica, als que hem tingut lo plaher de sentir-la en varias audicions, no podém extranyar y molt menos ha de causarnos la més petita sorpresa, que públics estrangers, al sentir la Huguet, se deixin subjugar per sa sobrenatural veu y candenciosas notas, com ab anterioritat a ells nos hi deixárem nosaltres.

Tota la premsa de Odessa ne fa de nostra artista los més calusosos elogis; los periòdichs lo «Telegraf», lo «Listok» y l' «Odeski Listok» parlan de la labor de la Sra. Huguet en son paper de Gilda de la ópera «Il Rigoletto» en los termes més falaguers: «Il Rigoletto» fou un complet triomf per la sens rival artista Huguet, diu lo «Listok»:

«Lo puesto d' honor correspon a la Sra. Huguet, simpática y apassionada Gilda, pel cant armoniós, com per la escena sempre viva y palpitant. La veu espléndida, intonatissima.

La gran artista interpretá l' paper de Gilda com de ella podia esperarse, fentse vivament aplaudir en tota la escena, fou un succés sens precedents.

En la «cavatina» «Caro nome» cantada maravillosament, se la premiá ab una ovació que no acabava may y que motivá la repeticó, havent electricat a tot l' auditori.

Y es que la Sra. Huguet canta ab gust esquisit, y que ab sa veu armoniosa, educada ab art suprem, impressiona y s' imposa sempre. Un bravo de tot cor a la egregua artista del cant suavíssim, del accent enveuable y de la elegant figura.»

L' «Odeski Listok», per la seva part, diu: «Tots los llochs eran ocupats; lo Municipal (teatre) vessava de espectadors y la sala oferia l' bellíssim aspecte d' una funció de gala. Era la segona ópera en que s' presentava la célebre Huguet. Lo succés fou gran, complet; la gran artista fanatissá especialment al «Caro nome» que estigué bisarrat.

La estrella de la companyia, la célebre Huguet, está en primera línia. Aquesta mereix un especial elogi per la espléndida interpretació de la «particella» de Gilda; obtingué los molts aplausos, celurosos y entusiastas que li son habituals.

En lo tercer acte fou intensa y doná provas de sorprendent agilitat. Sa veu es clara, penetrant, ben timbrada é igual en tots los registres, cosa aqueixa difícil de trobarse.

La Huguet motivá un bellíssim succés. Coronas, bouquets, rams de flors, ovacions, sortidas a escena, viscós, res hi faltá pera demostrar l' afecte que Odessa sent per aquesta célebre artista.»

Lo dia 8 del present mes en la ópera «Hamletto» obtingué la Sra. Huguet iguals manifestacions de simpatia y entusiasme que en «Luccia», «Rigoletto» y «Fra Diavolo», quedant convertit lo palco escénich en un verdader jardí.

La premsa russa la anomena, y en justicia, lo russinyol catalá.

Més ahont s' espera que la Sra. Huguet fassi una verdadera creació del paper que té confiat, és en la ópera «Linda» que la ha escullit pera son benefici y en la que hi intercalará en una de las escenas lo wals de «Dinorach», benefici que tindrà lloch un dia d' aquests, puig lo dia 9 del vinent mes acaba sos compromisos ab la empresa d' aquell teatre.

Molt nos alegrém que la bona estrella de la senyora Huguet se mantingui ferma en lo zenit, sense que enfosqueixi sos brillants lo més petit núvol.

F. C.

CRONICA REGIONAL

OBSERVACIONES METEOROLÓGICAS del dia 17 de Febrer de 1896

FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

HORAS d' observació	BARÓMETRE aneroide	GRAU d' humitat	PLUJA en 24 horas	AYGUA evap. en 24 h.	ESTAT del cel	OBSER particular
9 m. 3 t.	763 763	94 92	10'	2'	Nuvol	

HORAS d' observació	TEMPERATURAS			VENTS direccio	NUVOLS	
	Maxima	Minim.	Term. tipo		classe	can
9 m. 3 t.	Sol. 18 Sombra 16	8	10 13	E. E.	Cun Nin id.	0'8 0'7

L' esquisit plat que s' serví en lo teatre «Prado Suburense» de Sitjes, lo darrer diamenje a la tarde a la tarde, ó sigui l' estreno de la ópera catalana «La Fada» ha obrat lo miracle d' indigestar l' estómach de La Publicidad de Barcelona.

Comensá per un telégrama, per lo que segurament no ha tingut que pagar la comissió al Corresponsal B. ni la tassa al Govern, y acabarà, a no duptar, en la secció de Chirigotas, en la que Adán (ho dihém per lo vell que es lo Doys,) vomitará a petitas drossis tot lo que s' menjá... de memoria, de «La Fada».

Si, lo colega patriotero, lo mateix que en cert temps, quan se trobava de retzas endins va sapiguer cantar tan bé la palinodia a determinada vent, assistintli la rahó, ara que ho reclama la justicia, la serietat y la dignitat, ara s' aferma ab una injusticia tan indigna, que ni paraulas trobém en nostra llengua de si ja viril pera justificarla.

Ella, no fa cas de lo que dihen sos ilustrats companys; ella, més ficsa en lo perro chico de la butxaca del treballador, que a la ilustració de sos lectors, li ha faltat temps pera llegir las críticas publicadas en los diaris que en la edició d' ahir féyam referencia, y que vingueren a ser aumentadas ab la del autorisat crítich musical del sessut Diario de Barcelona.

Aquí, en aquesta ciutat, ahont lo colega barceloní hi compte ab alguns lectors, ha causat molt mal efecte la seva conducta en aquesta cuestió, puig dihs lectors cregueren de bona fé la falsa del telégrama; pero tan prompte han llegit, no La Vanguardia que se la podria suposar aduladora, ni La Renaixensa per lo mateix motiu, sino l' serio Diario de Barcelona, han comprés que han sigut enganyats y uns y altres se dihen que l' rival del Noticiero, ja no més serveix pera adular a Weyler.

Al cap d' avall ve a parar aixís la premsa popular-rachera.

Per algo s' diu que l' usurer no te entranyas.

Las conferencias que l' Rvnt. Pare Salvador de la Mare de Deu dona cada nit en la Iglesia Parroquial de Sant Pere, se venhen favorescudas per numerós y escullit auditori.

Ha visitat nostra redacció lo darrer número de la ilustrada revista La Veu de Sitjes.

Aquest es extraordinari y esta dedicat a la quarta festa modernista celebrada l' últim diumenge en aquella important y pintoresca vila de Sitjes, patria adoptiva del genial artista y també cantor en Rusiñol.

Lo text del extraordinari es per demés selecte y forman los següents escrits: «La representació de La Fada per la Redacció». — «Enrich Morera» per Alexandre Cortada. — «Notas biográficas de Elissa de Petri, Amanda Campodonico, Manel Morales, Angiolini Fornari y Andreu Perelló, (reputats artistas encarregats d' interpretar La Fada). — An en Morera. — Lo llibret de La Fada. — «La ópera catalana» per Alexandre Carraco.

Intercalats en lo text publica ls següents grabats: Enrich Morera, cuadro de Santiago Rusiñol. — Fragment del idili entré Gualda y Jausbert. — Fotografias de Elissa de Petri, Amanda Campodonico, Manel Morales, Angiolini Fornari, Andreu Perelló, Jaume Masó y Santiago Rusiñol. — Facsimil del cartell anunciador de La Fada, dibuix y composició de Miquel Utrillo. — Figarins d' obra.

Felicitem al colega per son acert y doném lo pésam a La Publicidad per si l' ha rebut y ha entés tot lo que en lo text se diu ab la nostra llengua.

Ahir a las onze de la nit caygué sobre nostra ciutat un petit ruixat que refrescá lo encara no sech fanch de nostres carrers.

Al entrar lo present número en premsa lo temps se ficó en pluja, la que segurament será molt beneficiosa pera nostres camps.

Per no haverse reunit suficient número de senyors regidors ahir l' Excm. Ajuntament no va poguer celebrar sessió de primera convocatoria.

Nostre apreciat colega El Noticiero Tarraconense en son número d' ans d' ahir assegura que ha terminat brillantment sa campanya artística a Odessa, nostre compatriota la célebre diva Josephine Huguet.

Millor informats que l' citat colega podém garantirli que fins lo dia 9 del vinent Mars, dita aplaudida artista no acaba sos compromisos ab la empresa del Teatre Municipal d' aquella important ciutat russa.

Fem aquesta aclaració, no en anim de rectificar al colega, sino pera afirmarnos en lo que dihém en l' articlet que, referent a aquesta y a sa campanya artística publiquém en altre lloch.

A las dos d' ans d' ahir a la tarde fondejá en lo port de Barcelona, procedent de Cuba, lo trassatlánich «J. Jover Serra», en lo que hi han regressat varis soldats malalts y ferits de la guerra.

Apenas fou admés a lliure plática pujaren a bordo son propietari lo senyor marqués de Gelida, acompañat de sa bella filla donya Consuelo, lo sargento mayor d' aquella plassa don Manel Rodriguez, lo capitá del Dipósit d' Ultramar, un metje militar, lo Director del Sanatori oficial y varias comissions de la Creu Roja.

La senyoreta donya Consuelo Jover saludá als ferits y malalts, entregantlos hi 10 pessetas a cada un y servintlos hi per sa propia mà una copa de Jerez.

També l' senyor Ruiz Puente, en nom de El Imparcial, entregá un traje complet, hoina, manta y roba interior a tots los malalts, repartintlos hi 575 pessetas a rahó de 25 a 13, 20 a 5, 3 a 40 y un a 30.

En lo moll de la Pau esperavam lo desembarch dels soldats una numerosa multítot.

Los ferits y malalts que ha conduhit lo «J. Jover Serra» son 22 aragonesos, castellans y catalans. Sos noms son los següents:

Pere Barbansón Marsé, Félix Gonzalez Alvarez, Francisco Borrull, Anton Llovera Ollé, Joseph Diaz Expósito, Vicens Tomás Cabedo, Anton Claper Font, Joseph M. Bonet, Gervasi Martín Vicente, Quintí Obejero Elyira, Alexandre Hinojar Peñalosa, Marián Poblador, Joseph Butsema, Estéve Gimenez Mauri, Pere Pascual Almirall, Juliá Cebolla, Juliá del Cos Bataller, Gregori Pina Royo, Pascassi Chueca San Martín, Joseph Pau Piedra, Pere Mielgo Martinez y Joseph Solá.

D' ells se troban molt graves Pere Pascual Almirall y Pascassi Chueca, los quals tingueren que ser desembarcats en brassos de varis individnos de la Creu Roja y conduhits en camillas al hospital militar per disposició del metje militar senyor Casals.

Durant lo viatge moriren los soldats Esteve Ter Serriñón y Nicanor Balsas y Solera, que embarcaren gravement malalts.

Además, per son grave estat han degut quedar a Málaga Joan Martinez Sanz y Francisco Martinez Alcaino, que devian desembarcar en aquest port.

Consultats los malalts pera que decidissin ahont volian anar, 19 d' ells optaren per quedarse alguns dias en los sanatoris fins que son estat de salut los hi permetés marxar a sos respectius pobles, sent trasladats 13 al Sanatori oficial y 6 al de la Creu Roja. Un sollicitá que se li permetés anar a sa residencia que la té en la Barceloneta.

Los soldats venen altament satisfets del capitá y oficials del «J. Jover Serra», per los cuydados y atencions de que ha sigut objecte durant lo viatge, conforme als desitjos expressats per l' armador senyor marqués de Gelida.

Ha sigut declarat cessant l' inspector técnich de la renta del Timbre del Estat en aquesta regió, D. S. de Goya, lo propi que lo d' igual classe de la provincia de Barcelona don Marián de Rojas y Lopez.

Segons nota que se ns ha facilitat per la Administració de Consums, lo recaudat ahir per varias especies puja la cantitat de 778'14 pessetas.

A Madrid, lo 22 de Mars, Hotel de Russia, lo Dr. Chervin, Director del Institut de Tartamuts de París, Comendador de número de la Ordre Americana de Isabel la Católica, comensarà un curs pràctic per la curació del tartamudeig y de tots los demás defectes de pronunciació. Lo tractament dura 20 dias. Es indispensable inscriure en la véspera de la obertura del curs pera no ser diferit fins lo curs del any pròxim.

Judicis orals del mes de Febrer de 1897

SALA PRIMERA

Dia 18.—Jutjat de Tortosa. Per delictes de robo, processat, Joseph Sancho Juan; Ponent, Polanco; Lletat, Virgili; Procurador, Serrano.

MOVIMENT LITERARI

La República de Andorra

Guia itineraria y ressenya geogràfica-històrica de las Valls, per Arthur Osona.

La darrera obra publicada per nostre bon amic Osona, es una de las més importants y la més curiosa de son llarch catàlech que tants bons serveys presta als excursionistas catalans y francesos aymanis de las regions pirenycas.

D'aquest tomo, titulat «La República de Andorra», lo títol es lo que menos ens agrada. Sentim que 'l senyor Osona, que tan bé coneix las lleys d'aquell estat, caygui en l'estés vulgarisme tan impropí d'anomenar república a un Príncepat mes ó menos lliure mercés á antiquíssimas condicions y pactes.

La paraula *república* entenem que significa «estat regit lliurement per la voluntat de sos habitants, quin quefe suprém es nombrat per vot universal ó limitat del poble y que sols ocupa 'l puesto per un número limitat de temps». Donchs bé, casi res d'aixó passa á Andorra. Desde sa fundació que son los Prínceps d'aquell estat lo bisbe d'Urgell y l'estat francés, si bé aquest últim ha vingut sufrint varias modificacions degut á causas purament històricas. Lluny de ferse las lleys lo poble, aquestas políticas, están allí escrites desde sa fundació, y sols s'alteraren fa bona pila d'anys, quan lo tractat dels «Pariatges», que redactaren convinguts lo Príncep espanyol y 'l francés pera atendre á necessitats dels súbdits andorrans. Dintre de sas lleys, usos y costums, recopiladas en lo «Manual Digert», verdader *Codex* d'Andorra, los andorrans son lliures, pero ja veyem clarament que sa llibertat no emana de la voluntat nacional, sino de las lleys imposadas per sos prínceps sobirens en sas primitius temps.

Amés, la organizació d'aquest estat te algo de feudalisme manso en lo *deume* que paga á Fransa y á Espanya, avuy substituït per una cantitat fixa. L'autoritat del príncep d'Urgell y la de Fransa están per sobre tot, en lo judicial lo primer y en molta part del administratiu lo segon; ells nombran lo jutje suprém, los Veguers, los Batlles, lo notari, los vicaris, etc., y tots aquets funcionaris desempenyan son càrrech en nom dels soberans, quina mes alta representació està en lo bisbe de la Seu. No obstant, dins de las lleys del Estat, tots aquets funcionaris no poden excedirse, pero en cambi está en la mà del Sobirà mantenir inalterables aquestas lleys privant al Estat de realisar cap millora sempre que á ell no li convinga, com ara fa poch s'ha vist. ¿Ahont es donchs l'estat republicà? Si bé 'l poder del príncep en aquell Príncepat es casi nul en quan á la seva acció sobre sas patriarcals lleys, usos y costums, es per altra banda absolut en quan á la marxa del estat envers lo progrés. Per aquet sols datos se compondra quan original es la organizació d'aquest petit estat, objecte de la curiositat y admiració dels actuals legisladors.

Feta aquesta observació amistosa al senyor Osona, devém ocuparnos del valor integral del seu llibre. 42 itineraris conté y per cert tots ells nutrits de datos y casi tots ben exposats y acertats, com ne podém respondre de molts que 'n coneixém. Comensen los itineraris sortint de Barcelona, cap á Calaf, Pons y La Seu d'Urgell, ressenyant lo camí que deu emprendre l'excursionista. De la Seu, embocant lo Valira, s'interna á Andorra y segueix totas las Valls indicant una pila d'itineraris, com havém dit, rublerts de datos é indicacions molt ben acertadas. Totas aquellas extensas serralladas dels Pirineus, tant desde Fransa com desde Espanya, estant descritas per pessas menudas, tots sos camins y viaranyis, pobles y masias, planas y serralladas, ab sos picns culminants y sas altituts corresponents. Verdaderament es un treball admirable el que 'l amic Osona ha realiat. L'excursionista, ab son llibre á la mà pot seguir totas aquellas regions pireny-

cas segur de trobar tots los camins, los pobles y 'ls hostals sense necessitat de guía. Tot aixó constitueix la primera part del llibre.

La segona part está dedicada á la historia, geografia, legislació, usos y costums del país. Aquesta part, molt mes complicada, no es tan concreta com la primera. Molts son los que se n'han ocupat y que havém llegit, y encara no sabém del cert certas cosas, pareix que una boyra ho anteli tot y que cada cual ho vegi de sa manera segons del punt de vista en que 's col·locá. Entre 'ls autors que cita 'l senyor Osona, trobém á faltarhi 'l comte Bondon de Monny y 'l Dr. Trias y Giró, que han escrit memorias excelents sobre Andorra. Nostra opinió sobre l'estat mral de Andorra, si bé es optimista, en general no ho es tant com la de nostre amic. Creyém que la cultura intelectual está á baix nivell, y l'estrany es que á pesar d'aixó, sa cultura moral está per sobre molts nacions civilizadas. La bondat hi está tan extesa com la ignorancia, si bé aixó no priva que en cada parroquia hi haja familias molt distingidas y molt ilustradas que poden considerarse com la aristocracia de la inteligencia. Lo poble está dividit en dos bandos; los del senyor Bisbe y 'ls *afrancesats*. Los primers representan la Andorra tradicional, ab son atrás y son estacionament y sas virtuts y costums patriarcals; los segons giran la cara á la marxa de las modernas societats ab sos avenços y sos vicis. ¿Quin vencerá? L'únic que ab lo senyor Osona desitjem de cor, es que 'l petit estat no abdiqui de sa autonomia que 'l fa lliure de contribucions y de quintas, aquesta salvatge vergonya de nostras nacions civilizadas.

L'enhorabona al autor del llibre, y que prompte ens regali ab un nou volúm per honra de Catalunya y gloria seva.

JOSEPH ALADERN.

SECCIO OFICIAL

Registre civil

del dia 16 de Febrer de 1897

Naixements

Cousuelo Julián Sellés, de Faustí y Antonia.

Matrimonis

Cap.

Defuncions

Josepha Pamiés Mir 60 anys, S. Tomás 20.—Joaquim Escoda Rovira, 63 anys, Carme alta 58.—Salvador Llop Piñol, 74 anys Hospital Civil.—Simó Trullols Llorens, 46 anys Concepció 25.—Teresa Balcells Colom, 68 anys Hospital Civil.

Matadero Públich

Bestiars sacrificats pera 'l consum en lo dia d'ahir

Classe	Nº	Kilos. Grams	Satisfet Pts. Cts.
Bous	1	183	36'60
Badellas	1	125	25'
Bens	56	676'800	135'32
Cabrils	1	2'400	0'48
Tocinos	8	557'500	122'65

Desputllas de bestiar de llana y pel 320'05
13'13

Total adeudo 339'18

SECCIO RELIGIOSA

Sant d'avuy.—Sant Eladi.

Sant de demà.—Sant Gobino.

SECCIO COMERCIAL

Moviment del port de Tarragona

Entradas del dia 16

De Bilbao y escalas en 22 dias vapor «Cifuentes», de 446 ts., ab cascós arengadas. Lo despatxan los senyors fills de B. Lopez.

De Málaga y escalas en 15 dias llaut «Juanito», de 49 ts., ab tranzit, consignat als Srs. Argenté y Rodríguez.

Despatxadas

Pera Port-Vendres pailebot francés «Alphonse et Marie» ab bocoys de ví.

Pera Gibraltar vapor suech «Harruicton» ab lastre.

Pera Barcelona vapor «Cifuentes» ab tranzit.

Pera Vinaros balandra «Rey Pacifico» ab bocoys buyts.

BOLSI DE REUS

Cotisacions realissadas en lo dia d'ahir á Barcelona facilitadas per lo corredor en aquesta ciutat D. Antoni Demestre.

Interior.	65'75	Fransas.	18'80
Exterior.	78'15	Cubas vellas.	95'75
Colonial.		Cubas novas.	81'10
Noms.	96'90	Aduanas.	98'07
Obligacions Alemanas.	80'87	Oblig. 3 0/0 Fransas.	85'19
PARIS			
Exterior.	61'91	Norts.	99'
GIROS			
Paris.	96'00	Londres.	81'95

Nota de las operacions de Bolsa que 'ns ha facilitat l'agent D. Joaquim Sociats representant en aquesta plassa de la casa de Barcelona J. Marsans Rof.

Ultima hora de la Bolsa de Barcelona á las 4 de la tarde d'ahir:

Interior	65'72	Fransas	18'75
Exterior	78'15	Orenses	
Amortisable	77'50	Cubas 1886	95'75
Aduanas	96'	Cubas 1890	81'25
Norts	26'20	Obs. 6 0/0 Fransa	93'50
Exterior París	62'21	Obs. 3 0/0	52'25
París	26'	Londres	81'75

TELEGRAMAS

Madrid 16.

S'ha rebut lo següent telegrama oficial:

«Manila 15.—La general Jaramillo, que era 'l primer en comensar la ofensiva, lo 13 prengué á la bayoneta lo fort Banquero, pròxim á Bayayungan.

En ell trobá vuit cadàvers y tingué dos mots y 5 ferits.

Lo general Lachambre ab dos columnas, una formada ab forsas de Tinang y altra de Kalamba, estigué avuy á la una ab son cuartel general á Santo Domingo emprénent mitj hora després l'avans sobre Silang.

Lo comandant general de la escuadra ha simulat ab la guerrilla del Cassino Español un desembarch sobre Naip que fou canonejat ab éxit.

També ha canonejat á Bacoor.

Forsas de Danaican han fet una demostració sobre Noveleta.

Lo coronel Barraquer ab sa columna marxá aquest matí sobre Pangora que estava fortament atrinzerada y artillada ab lantacas y defensada á la dreita del riu Zapote per 3.000 rebeldes que oposavan gran resistencia.

Lo coronel Barraquer los atacá, y després de forta lluyta s'apoderá de totas las trinzeras y del poble.

Lo combat fou fort durant quatre horas, pero la decisió y valentia de las companyas del quint y tercer de cassadors y de la companyia d'enginyers, auxiliadas per la artilleria, vengeren tota resistencia fins lo punt de que algunas forsas en persecució del enemich rebasaren lo riu Zapote, en qual vora mataren á centenars d'insurrectes á gavinetadas.

Sensibles han sigut nostras pérduas. Un oficial y 18 soldats morts, y ferits dos oficials y cuarenta tres de tropa.

Queda dominat lo curs inferior del riu Zapote.

Lo tinent coronel Albert, ab un batalló, ocupa Pamplona.

Lo coronel Barraquer, ha dirigit lo combat y 'm prega per telégrafo, demani á V. E. com ho faig pera 'l tinent coronel Albert y 'l capitá Burguete, que empleen immediat per son brillant comportament en las difícils situaciones que han tingut que vencer.

Estich molt satisfet del coronel Barraquer.—Polarvieja».

—Durant la foscor de la nit, segons diu un altre telégrama particular de Manila, tractaren de burlar los rebeldes á nostras tropas, que segons telégramas anteriors, guarneixen Pamplona al mando del coronel Albert.

L'intent dels rebeldes fracassá per complert, puig passadá la sorpresa 'ls insurrectes foren batuts, experimentant numerosíssimas baixas.

Las nostras consisteixen en tres soldats morts y set ferits.

En las primaras horas del matí d'avuy han comensat los travalls pera implantar artilleria, construhint las fortificacions transitorias necessarias pera impedir novas tentativas del enemich.

Paris 16.

Telegrafia de Stambul que á consecuencia de las dos canonadas que l'acorassat grech «Miaculis» dispará contra 'l barco «Fuad», lo Sultán consultá ab sos generals la manera de respondre á la agressió.

S'ignora 'l resultat de la consulta per quant se creu que la intervenció de las potencias evitará la ruptura entre Grecia y Turquia.

Imp. de C. Ferrando.—Plassa de la Constitució,

GUIA DEL PASSATJER

SERVEY DE TRENS

SORTIDAS

De Reus á Barcelona
 8:04 m. correo (Per Villanova y Vilafranca) 4.ª, 2.ª y tercera.
 8:56 m. exprés, primera y segunda dimars, dijous y dissabtes, (per Vilanova).
 12:11 t. mercancías, segunda y tercera.
 1:57 t. correo (per Vilanova).
De Barcelona á Reus
 5:25 m. (per Vilafranca).
 9:46 m. (per Vilanova).
 15:8 t. per id.
 7:39 t. exprés (dimars, dijous y dissabtes).

De Reus á Mora
 9:33 m. — 1:04 t. — 3:40 t. — 7:19 y 9:57 nit.

De Mora á Reus
 4:21 m. — 8:00 m. — 12:02 t. — 6:04 t. — 7:38 m.

De Reus á Tarragona
 8:30 m. — 9:47 m. — 2 t. — 7:04 t.

De Tarragona á Reus
 7:30 m. — 12:25 t. — 4:30 t. — 8:20 m.

De Reus á Lleyda
 8:10 m. — 5:23 t.

De Lleyda á Reus
 5:50 m. — 3:50 t.

De Reus á Vimbodí
 1:28 t. cotxes de 2.ª y 3.^a

De Vimbodí á Reus
 9:55 m. cotxes de 2.ª y 3.^a

De Tarragona á Valencia
 9:30 m. y 11:30 n.

De Valencia á Tarragona
 11 m. y 6:30 t.

De id. ab la correspondencia extranjera
 (per Picamoixons y descendent de Lleyda) 7:30 n.
 De Madrid y Zaragoza 9:30 t.
 De Lleyda y Huesca 7:30 n.

NOTA: Los correos para Filipinas sortiran de Barcelona lo 7 y 21 de Noviembre y 15 y 19 de Diciembre del corrent any. Los de Cuba surten de aquesta Administració lo 7, 17 y 27 de cada mes, correo ordinari.

Altra.—Deu tenirse present que tots los vapors que conduheixen tropas de reforç á Cuba, portant també correo.

SORTIDAS

Pera Barcelona á las 5:00 m.
 Pera id. á las 2:00 t.
 Pera Tarragona, Valencia y Murcia per S. Vicens 5 m.
 Pera id. id. id. (per idem) á las 2:00 t.
 Pera Tarragona, directe á las 7:00 n.
 Pera Lleyda, Huesca, Manresa, Sabadell, Tarrassa y sas líneas á las 8:00 m.
 Pera Madrid, Saragossa, Teruel, provincias vascongadas, Castilla, Galicia, Andalucía y Extremadura á las 4:00 t.

Los pobles servits per peatons á las 9:00 m.

NOTA. A la correspondencia dirigida á Teruel, Andalucía y Extremadura que se deposita en los buxons després de la sortida del correo de Madrid, se li donará sortida á las 7 de la nit per Tarragona.

Ferrocarril economic de Reus á Salou

Servey de trens que regirá desde 1ª dia 1^a de Octubre de 1896:

Sortidas de Reus: 4:10, 9:06 mati; 2:32 y 5:43 tarde.
 Sortidas de Salou: 4:56, 10:46 mati; 5:10 tarde y 7 nit.

Las horas se regelzen per lo meridia de Madrid.

ADMINISTRACIÓ DE CORREUS-REUS

Horas d' arribada y sortidas de correos

ARRIBADAS

De Tarragona,	8:30 m.
De Barcelona (per Tarragona)	8:30 m.
De id. directe	10:30 t.
De id. id.	7:30 t.

TOS CATARROS TOS CONSTIPATS TOS SAMA TOS

Sia de sauch herpética, sia humida ó seca, provingni de peccazon ó de irritació de gola, etc., prenent los agradables é infalibles **Con-**
fit pectorals de **Miret** calman á las primeras presas, y avans d' acabar la capsula se te la radical curació per antigua y rebelde que sia,
 facilitant en tots casos la expectoració admirablement. Preu de la capsula de 24 presas **cuatre rals**. Diposit en Reus, farmacia **SERRA**,
 Arrabal Sta. Ana, 80 y Nova, Arrabal baix Jesús, 1. Las demandas al engrós dehen dirigirse al autor **MIRET**, farmacéutich, **HOSPITA-**
LET (Barcelona), Madrid: SR. SANJAUME.—Horno de la Mata, 15. Diposit de productos quimichs

Societat general de transports marítims á vapor de Marsella

Serveys del mes de Febrer de 1897

LINEA DIRECTA PERA L RIO DE LA PLATA

Sortirá de Barcelona lo dia 21 de Febrer directament pera Montevideo y Buenos Aires lo magnífich y ràpid vapor francés

ESPAGNE

LINEA PERA L BRASIL Y RIO DE LA PLATA

Sortiran de Barcelona pera Rio Janeiro, Santos, Montevideo y Buenos Aires los grandiosos y acreditats vapors francesos

lo dia 26 de Febrer lo vapor «Les Andes»

Consignataris á Barcelona, RIOL y C., Plassa de Palacio.—Barcelona.

Classe	%	Kilos Grams
Hons	1	100
Bardelles	1	150
Bons	50	2000
Capitalls	1	2000
Toninas	8	25000

Amós, la organizació d' aquest estat se ligo de fer delatame manes en lo hexas que paga á Francia y á Espanya, avuy substituhit per una canstít á la auto-ritat del primosep d' Ugeill y la de Francia estan por sobre tot, en lo judicial lo primer y en molts part del administratíu lo segon; ella nombran lo jutje suprem, los Vegueros, los Jallies, lo notari, los vicaris, etc., y totz aquets funcionaris desamparzen son carrech en nom dels soborans, quins mes els representatíus está en lo diabs de la Sea. No obstant, dins de las leyes del Estat, totz aquets funcionaris no poden exerceus, pero en comid está en la ma del Estat de realisar cap m-les apocates lleyz previant al Estat de realisar cap m-lore sempre que á ell no li convenga, com ara lo poch a la vist; á hont es donchs, l' estat republicá? Si bé l' poder del primosep en spañl Primosep es casi nul en duan á la seva acció sobre sas patritotals lleyz, uses y costums, es per alta banda absolut en duan á la seva acció sobre sas patritotals lleyz, uses y costums.

LO SOMATENT

Diari regionalista d' avisos y noticias

Preus de suscripció

Pessetas	1	En la Administració d' aquest diari y en las principals librerias d' aquesta ciutat y de fora.
	3:50	En Barcelona, Litografía Mallofré, plassa Sant Jaume, 3.
	7	No s' retornan los originals encara que no s' publiquin.

Punts de suscripció

En Reus, un mes.
 En províncias trimestre.
 Extranjer y Ultramar.
 Anuncis, á preus convencionals.